

‘Ik hou absoluut niet van het circus’

Zie je Bassie gaan, dan komt Adriaan eraan. Aad van Toor (76), de acrobatische helft van het duo Bassie & Adriaan, blikte in zijn huis in Spanje terug op een leven als professioneel kindervriend. ‘Ik ontvang nog dagelijks mails van mensen die me bedanken voor de fijne jeugd die ze gehad hebben dankzij onze programma’s.’

TEKST FRANK WAALS
FOTOGRAFIE ANP, HH

W

Wanneer heeft u uw Adriaan-blouse voor het laatst aangetrokken?

'Vorige week nog. Ik neem weleens filmpjes op als mensen dat vragen, voor een verjaardag of trouwerij. Hartstikke leuk en het is zo gepiept.'

Mist u het vele reizen voor de Bassie & Adriaan-series niet?

'Ik reis nog steeds, maar dan recreatief. Niet meer om ergens scènes op te nemen. Die hele vliegwereld is gelukkig wel veranderd. Als je vroeger op stap ging, dan was je soms dagen onderweg. Nu kunnen we binnen vier uur van ons ene huis in Vlaardingen in ons andere huis in Spanje zijn. Probeer dat maar eens met de trein naar Groningen, dat lukt je niet. Ik weet nog goed dat ik in 1992 op het idee kwam om een tv-serie in Amerika te gaan maken. Collega's konden zich de omvang van deze klus niet voorstellen. Het was ongelooflijk hard werken om alles voor elke aflevering voor elkaar te krijgen, maar erop terugkijkend vinden ze het toch vaak het leukste dat ze gedaan hebben, en doet iedereen het nu na.'

'Joop van den Ende wilde altijd maar groter, groter, wij juist kleiner, kleiner. Daardoor zijn we uiteindelijk gebrouilleerd geraakt'

Ging er voor u ook een wereld open?

'Ja en nee. Ik was in 1970 al eens met broer Bas als acrobatenduo The Crocksons naar Brazilië gereisd om daar een half jaar op te treden. Je nam voor zo'n trip toen nog heel bewust afscheid van je familie. Tafels, stoelen, de hele rataplan die bij onze act hoorde ging mee, net als de 22 Nederlanders die daar samen met ons het theateravontuur gingen beproeven. Geloof me, er is daar zoveel gebeurd dat ik binnen een week al grijze haren had. Elke dag maakte ik wel iets extreems mee, maar ik had het voor geen goud willen missen.'

Wat was er loos?

'Stel je maar eens voor dat je aan de andere kant van de wereld zit en ineens te horen krijgt: sorry jongens, er is geen geld meer. De heren die het hele boeltje hadden opgezet, waren met de noorderzon vertrokken en ik werd, als een van de vier acrobaten, plotseling belast met de leiding. Daar sta je dan als jongen van 28 jaar zonder enige ervaring op dat vlak. Kreeg ik ineens te maken met 22 meningen die zich uiteindelijk in twee kampen opsplitten. Op een gegeven moment dacht ik: waarom ben ik in godsnaam aan deze klus begonnen? Wat doe ik hier nog? Als ik nu het vliegtuig pak, ben ik binnen de kortste keren in Spanje, zet ik daar lekker mijn eigen zaak op en ben ik van alle ellende af. Dat zou echter betekenen dat ik de rest in de steek zou hebben gelaten. Jongens en meiden die alles in Holland hiervoor hadden opgezegd en nog geen gulden op zak hadden voor een vliegticket terug. Die makkelijke weg heb ik dus niet gekozen.'

Bleek u een geboren leider?

'Ik heb die rol nooit geambieerd, maar kreeg die wel diverse keren in m'n schoenen geschoven. Later ook bij het circus waar mijn broer en ik inmiddels het duo Bassie & Adriaan vormden. We werden uiteindelijk zelfs mede-eigenaar van het circus van Joop van den Ende, maar mochten dat nooit van de daken schreeuwen. Hij was ervan overtuigd dat we het imago van Bassie & Adriaan die in een klein caravannetje wonen zo goed mogelijk moesten bewaken. Prima, maar die rol voelde wel geforceerd. Ik denk dat ik de enige circusdirecteur ter wereld ben geweest die absoluut niet van het circus hield. Ons takenpakket was duidelijk: ik zou de show inhoudelijk in elkaar zetten en de kascontrole plus afrekening doen, Bas onderhield de relatie met de pers en samen traden we op. Een gouden formule, want binnen twee jaar waren we tweemaal daags helemaal uitverkocht. Pas toen ik in het

derde jaar ontslag nam als directeur en Joop de organisatie zelf op zich nam, ging het alsnog mis. Binnen twee weken ontplofte het spulletje en na drie weken was de nieuwe opzet die Joop had bedacht verleden tijd.'

Pardon?

'Joop wilde altijd maar groter, groter, wij juist kleiner, kleiner. Dat is uiteindelijk ook het breekpunt geweest waardoor niet alleen de zaak omviel, maar we ook met hem persoonlijk gebrouilleerd raakten. Bij de eerste voorstelling onder zijn leiding ging het al mis. We waren met 4800 man twee keer uitverkocht voor een tent waar 2400 bezoekers in pasten. Dat werkte niet, en dus kwam er een nieuwe, grotere tent, gingen we verder onder de naam Joop van den Ende Showcircus en werd André Hazes toegevoegd aan de line-up. Iemand die natuurlijk totaal niet uit die wereld kwam en wat elke avond een bijzondere situatie opleverde. Als de circusmensen optraden, stonden de driehonderd Hazes-fans in de voortent te drinken, en als André ging zingen stapten de circusfans weer op. We deelden onze kleedkamer in de caravan met hem en als we 's middags iets langer na bleven praten, kruisten onze wegen zich. Mijn vrouw moest dan altijd met de hond de caravan uit, want André kon niet tegen de haren.'

Dat had u als baas van het hele spul anders aangepakt?

'André was op zich best een aardige kerel, maar er kwamen gewoon twee verschillende werelden samen. Als baas viel er prima met mij te werken, maar ik kon ook hard zijn als het moest. Zo kwamen er in het circus eens om 23.00 uur twee gasten op me afgestapt die hun ontslag bij me kwamen indienen. "Mogen we even ons geld van afgelopen week hebben, dan zijn we klaar hier." Ik was verbijsterd. "Maar wanneer vertrekken jullie dan?" antwoordde ik. "We moeten de tent nog afbreken en morgen ook weer opbouwen. Daar hebben we iedereen keihard voor nodig." Jammer, maar dat was dan ons probleem. Ze gaven aan ons in de ochtend al in de steek te laten, waarop ik besloot: "Jongens, jullie komen je ontslag indienen, dan krijg je je ontslag ook nu meteen. Het terrein af!" "Ja, maar waar moeten we dan slapen?" jammerden ze. "Tja, dat is jullie probleem." Een koekje van eigen deeg. Ik heb een hekel aan mensen die de zaak in de steek laten of zelf een fout maken en de schuld in andermans schoenen schuiven. Ik heb in mijn leven een hele hoop fouten gemaakt, maar er telkens van geleerd omdat ik ze stuk voor stuk ook erkende.'

Noem eens zo'n fout...

'Te snel ja zeggen, geen nee durven zeggen. Ook met het circus. Ik ben nooit ondernemer geweest, maar door de omstandigheden gedwongen te gaan ondernemen. Zelfs met de tv-series van Bassie & Adriaan was dat het geval. We zijn ze uiteindelijk zelf gaan maken vanwege de bemoeizucht van anderen die er totaal geen verstand van hadden.'

Hoe werkte u in het buitenland?

'Voor de Amerika-serie verbleven we er met een crew van twintig man tweemaal zes weken. Mijn vrouw Ina was mijn scriptgirl die alle teksten en aanwijzingen aan de camera- en geluidsmensen bijhield en noteerde. Ze was echt onderdeel van de technische ploeg, maar kon mij daarbuiten ook weleens attenderen op het feit dat ik soms even uit mijn tunnel, waar ik tijdens zo'n opnameproces in zat, te stappen. Ze zei dan: "Aad, misschien is het fijn als de crew na zoveel uren ploeteren ook eens een halve dag vrij krijgt. Gewoon, om even te relaxen of de was te doen." Ze had daar volkomen gelijk in. Ina vult mij wat dat betreft perfect aan en dat gaat al 37 jaar ontzettend goed. Door wederzijds begrip hebben we moeilijke situaties in het leven in alle kalmte en rust met elkaar kunnen oplossen. De eerste reeks opnames in Amerika hebben me ook geleerd bepaalde irritaties bij anderen voor te zijn. Als er iets verkeerd gaat, staat er namelijk altijd wel iemand op die zegt: "Dat had ik je van tevoren ook wel kunnen zeggen." Voor aanvang van de tweede reis heb ik daarom een paar A4'tjes volgeschreven met alles wat er fout zou kunnen gaan en deze vervolgens uitgedeeld aan mijn medewerkers. Puur om aan te geven dat ik het ook wist en om ervoor te zorgen dat alles wat er op dat vel papier stond niet ging gebeuren. Zo gingen we eens draaien in Death Valley, de op-een-na-warmste plek op aarde. Je weet van tevoren al dat er op een gegeven moment iemand gaat zeuren dat het er zo warm is. Nu wist iedereen: dit is geen nieuws, daarvoor zijn we hier. Het was bloedverziekend heet, maar ik heb drie dagen lang niemand gehoord over de hitte. Toen we wegreden, zei iemand zelfs: nou, het viel eigenlijk wel mee.' ➤

NIEUWE REVU ONTMOET AAD VAN TOOR

Waar? In zijn huis in de bergen nabij Malaga, Spanje.
Wanneer? Op een zonnige donderdag.
Nog iets genuttigd? Aad en zijn partner Ina namen ons mee naar de stad voor de lekkerste lokale delicatessen.

‘De heren bij de TROS vonden het huilen van Bassie – inemineminemi – geen bal aan, maar de kinderen waren er dol op’

Werd het ook weleens gevaarlijk?

‘Gevaar ligt altijd op de loer. Zo brachten Bas en ik eens een verkennend locatiebezoek aan de Grand Canyon, waar we op een gegeven moment een hele mooie rots met links en rechts twee kleine openingen van een meter of tien tegenkwamen. Een prachtig beeld waar we zeker weten een scène wilden opnemen. We besloten de plek van dichtbij te bekijken en klauterden ons een weg erheen. Zo gezegd zo gedaan, tot ik ’s avonds terug in het hotel

ineens een stekende jeuk aan mijn vinger kreeg. Een kwartier later breidde deze zich uit tot mijn hand en later ook mijn onderarm, tot ik midden in de nacht wakker schrok en ik helemaal onder de rode vlekken zat. En Bas, hij had niets! Een specialist vertelde me de ochtend erna dat ik mogelijk een allergie te pakken had van een plantje of iets dergelijks. Hij zei: “Ik ga je een injectie geven met 50 procent kans op verlichting. Werkt het niet, dan kan je zomaar maanden zoet zijn met het vinden van de oorzaak.” Gelukkig had hij het bij het rechte eind. Op de Pontjesbrug in Curaçao ging het ook een keer compleet mis. We zouden er negentig dagen opnemen, maar op dag twee springt Bas van de kade en breekt zijn enkel. Lag hij nog diezelfde dag op de eerste hulp. Bas met een rode neus naast vrouwen met blauwe ogen die door hun mannen in elkaar gepompt waren. Hij was echter niet voor één gat te vangen, nog diezelfde dag knipte hij het gips van zijn voet en maakte hij de rest van de opnames op één been af. We hoefden er enkel de camershots maar voor aan te passen en Bas in een rolstoel te zetten tot hij aan de beurt was voor zijn scène. Dat leverde gemakkelijke situaties op. Waar omstanders aanvankelijk misschien nog medelijden hadden met die arme man die zo graag als clown rondgereden wilde worden, keken ze ineens raar op toen hij er af en toe uit sprong. Alsof hij Lourdes had bezocht. Soms moet je de regels een beetje buigen om iets te laten slagen. Zonder dat hadden we ook nooit drie keer zonder toestemming over het trottoir voor het Vaticaan kunnen rijden. Mocht ook niet, deden we toch.’

Waarom zijn Bassie & Adriaan nog steeds zo populair?

‘Het is tijdloos gebleken. Ik ontvang nog dagelijks mails van mensen die me bedanken voor de fijne jeugd die ze gehad hebben dankzij onze programma’s en met hoeveel plezier ze eraan terugdenken. Maar ook dat diezelfde fans van toen het nu weer kijken met hun kinderen en kleinkinderen. Op het moment dat we het maakten, weet je dat niet en probeerde ik mijn omgeving als klankbord te gebruiken. Dan vroeg ik aan Ina wat ze van een bepaalde grap vond en kon ze zeggen: “Ik vind er niks aan, maar ik ben ook geen kind.” Ook de heren bij de TROS hadden weleens kritiek. Ze vonden het huilen van Bassie – inemineminemi – bijvoorbeeld geen bal aan. Maar ook hier weer: wij zijn volwassen. De tweehonderd kinderen op basisscholen die ik onze banden vooraf als test had laten zien, waren er dol op. Zeggen dat iets

niets leuk was durfden ze niet, maar wel wat ze wél leuk vonden. En dus bleef het erin. Het is zelfs een van de succesnummers geworden. Van die gedachtegang heb ik later nog veelvuldig gebruikgemaakt en ik weet bovendien nog goed te herinneren hoe ik zelf als kind dacht.’

Waar keek u zelf als kind naar?

‘Roy Rogers, een in het wit geklede zingende cowboy op een wit paard die boeven in het zwart opspoorde. Wit was goed, zwart was fout, zo werd die verdeling gemaakt. Daarom liep ik als jochie ook altijd met een grote boog om de gereformeerde kerk bij ons in de buurt heen. Daar gingen de mensen namelijk altijd in het zwart gekleed naartoe. Mijn ouders waren niet gelovig, maar ik heb respect voor mensen die dat wel zijn. Op latere leeftijd ontving ik eens een onderscheiding die Majoor Bosshardt ook kreeg en dat voelde toch wat vreemd aan. “Dit is niet helemaal eerlijk, toch?” vroeg ik aan haar. “Waarom niet?” antwoordde ze. “Jij probeert mensen gelukkig te maken en ik ook, alleen op een andere manier.” Ik bekende haar als kind wel trouw elke week naar de zondagsklas van het Leger des Heils te zijn gegaan, maar enkel omdat mijn moeder me stuurde om sterretjes te sparen. Bij elke les kreeg je er namelijk een en bij een volle kaart kreeg je een kerstpakket mee naar huis. Ze kon er hartelijk om lachen en gaf toe: “De helft zat er alleen maar voor dat pakket, joh. En ben je er slechter van geworden?” Om die reden is het Leger des Heils een van de weinige geloofsbewegingen waar ik groot respect voor heb. Ze zullen nooit iemand veroordelen en hebben daarom mijn sympathie.’

Jullie hebben ook veel betekend voor kinderen in ziekenhuizen.

‘Dat was zowel mooi als confronterend. Die lachende gezichtjes wanneer je binnenkomt zijn onbetaalbaar. Toch zaten er ook heftige momenten tussen. Zo ontmoette ik eens een jongen van een jaar of acht die afgezonderd in een plastic cabine lag. Alleen via twee buizen konden zusters van buitenaf hem bijvoorbeeld helpen aankleden. Plotseling pakte hij mijn hand vast en zei: “Adriaan, op televisie weet jij altijd alles. Waarom moet ik dood?” Probeer je dan nog maar eens goed te houden. In mijn auto heb ik gekant tot ik thuis was. Ik wilde even geen zieke kinderen meer zien. Niet omdat ik ze geen leuke dag wilde bezorgen, maar omdat ik het in mijn hoofd maar moeilijk kon afsluiten. Het feit dat zo’n jong kind zou sterven liet me niet los. Lang heb ik dat gevoel

weggestopt, tot ik op straat eens een moeder van zo’n kind tegenkwam. “Ach, wat leuk. Hoe gaat het met Ricardo?” vroeg ik haar. Antwoord: “Die is dood, zes maanden geleden gebeurd.” Bedenk je dat zij dan een half jaar de kans heeft gehad om het te verwerken, terwijl het bij mij dan pas net begint. Dat realiseren mensen zich niet altijd. Ik ben toen weggegaan om te voorkomen dat ik domme dingen zou doen. Die Ricardo was een groot fan van Robin, de robot uit Bassie & Adriaan, en op verzoek van zijn moeder had ik hem verrast in het ziekenhuis. Ina en ik hadden voor de gelegenheid een tweede Robin gemaakt met een apart bandje, waardoor hij zei: “Ik vind Ricardo een mooie naam, zo wil ik ook heten.” Uiteindelijk ging ik ook bij hem weer geëmotioneerd weg, maar wat bleek: had die moeder aan alle andere kinderen ook beloofd dat ik even langs kwam. Pure chantage, want je kunt natuurlijk dan niet meer zeggen dat je het niet meer doet. Bovendien had ik, omdat ik erdoor werd overvallen, ook helemaal geen videobanden, cassettebandjes, foto’s en buttons bij me die ik normaal gesproken wel meenam. Kwam ik ook nog eens met lege handen aan.’

Waarom bent u zo gek op kinderen?

‘Omdat ze puur zijn en geen masker dragen. Ook in Spanje geef ik die kleintjes in de kindervan vaak een knipoog en als ze je dan gaan nadoen weet je: ik heb contact. Al geloof ik dat we tegenwoordig in een tijd leven dat ouders dat ook zomaar verkeerd kunnen opvatten, helaas. Elk kind is hetzelfde, alleen de omgeving bepaalt hoe het later wordt. Zo ben ik door mijn moeder een eerlijke flapuit geworden, en stap ik altijd naar voren als ik een idee heb. Zij deed dat ook. Van mijn vader weet ik niet zoveel, hij stierf in de oorlog. Mijn tweede vader was heel stil en teruggetrokken. Als je ’s morgens goedemorgen zei, dan antwoordde hij met: “Lul niet zoveel.” Wel benadrukte hij altijd dat ik iets moest gaan doen in het leven waar ik gelukkig van werd, wat het ook was. We kunnen wel stellen dat dat is gelukt.’ ✖